

Observatoriul este de două ori în săptămână, miercuri și sâmbătă.

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisii cu post'a în lăintrulu monarchiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Ori-ce inserate, se platescu pe serie séu linia, cu ltere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a și a trei'a câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu. Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 16.

Sibiu, 22/6 Martiu 1878.

Anulu I.

Eventualitatea unui conflictu între Austri'a și Rusi'a

Este prea bine cunoscutu publicului nostru, că nu numai vre-o 70 de diarie magiare, dară și partide unguresci agitara până acum și mai agitădă unele neincetatu în contr'a Rusiei în acelu sensu, că se i se declare resbelu din partea Austriei. Acea agitatie au ajunsu în momentele de față asia departe, în cătu chiaru press'a armatei începù a se ocupa cu cestiunea, de care trebe se ne pese la toti. Anume diariulu militariu „Wehr-Zeitung“ merge asia departe, că trage paralele fôrte interesante între armat'a austro-unguresca și între a Rusiei, din care inchiaie, că între impregiurările de față armat'a noastră s'ar poté mesurá prea bine cu cea rusésca. Fôră ca se fimu competenti în materia vomu reproduce aici cifrele comunicate de cătra susu-citafulu diariu militariu împreuna cu unele reflexiuni ale sale, la care apoi vomu adauge și pe ale altor'a.

Dupa „Wehr-Zeitung“ armat'a austro-unguresca poté se scôtia contra Rusiei:

40 divisiuni de pedestrime câte 15,010 fetiori cu 11407 puscii, 473 calareti (oficiri etc.) și 24 tunuri, în sum'a la 40 divisiuni 600,400 fetiori cu 456,280 de puscii, 18.920 calareti și 960 tunuri.

5 divisiuni de cavaleria cu 20,950 calareti și 60 tunuri.

Mai departe la rezervele corpurilor de armata și ale artileriei de reserva 65 baterii cu 520 tunuri.

Asia dară intrég'a potere a armatei permanente, căta poté esi la bataia, stă din 456,280 soldati cu puscii, 39,870 calareti și 1540 de tunuri. Lectorii voru fi observatu marea diferentia în plus între numerulu soldatiloru de 600,400 și numerulu pusciloru în minus. Acésta diferentia vine de acolo, că de o parte nu toti soldatii sunt combatanti, ci multime din ei se afla în alte servituri, unde nu pórta pusca, ér de alt'a, unu numeru considerabile este la artileria, la pioniri și la alte despartieminte, precumu magazine, ambulantie etc. etc.

Pe langa armat'a permanenta este și asia numit'a militia numita în Cislaitania „Landwehr“ cu 80,357 puscii și 4396 calareti, éra în Translaitania numita „honvedi“ cu 107,360 puscii și 6,759 calareti, cu totulu militia 187,717 puscii și 11,155 calareti.

Asia dară intrég'a potere armata austro-unguresca destinata a opera în lini'a prima și a dou'a este de 643,997 puscii, 51,025 calareti și 1540 tunuri.

Noi trebe se presupnemem, că unu diariu că „Wehr-Zeitung“ comunica numai cifre autentice; atunci inse nu pricepem bine, pentru ce erá cert'a din lunile trecute asup'r'a cifrei de 800,000 rotundu, dicându-se, că monarchi'a nu poté fi fôră combatanti mai pucini.

Despre poterea armata a Rusiei acél'asi diariu scie se ne comunice urmatoriele cifre:

47 divisiuni de pedestrime, câte 11,880 puscii, prin urmare 558,360 puscii; 8 brigade de venatori câte 3168, în sum'a 25,344 puscii; adeca, pedestrime rusésca cu puscii în sum'a totale 583,704.

10 divisiuni de cavaleria cu 59 de regimente câte 633 de cai, în sum'a 37,347 combatanti calari regulati, éra neregulati circa 800 sotnii de cazaci, sotni'a câte 150 cai, în sum'a 120,000; adeca sum'a totale de cavaleria regulata și neregulata 137,000.

Artileri'a rusésca are în 50 brigade artileri'a pedéstra 150 baterii; în 8 brigade calareti 19 baterii; în sum'a 169 baterii cu 1352 de tunuri. Mai au și trupele neregulate vre-o 600 de tunuri, aceste inse de sisteme și calibruri diferitorie. Se mai tienu în evidentia și 50 baterii de mitraillese, cu care inse nu se face vre-o tréba.

Diariulu nostru militariu presupune, că în casu de resbelu cu Rusi'a, monarchi'a noastră s'ar confederá cu Anglia; observa inse, că statulu acést'a nu ar' poté se scotia pe uscatu mai multu că 50,000 soldati cu 150 tunuri cu cai și cu materialu, pe care ar' trebú se-i incaree pe flott'a de 90 mii tonne = la enorma greutate de 1 milionu 800 mii cantarie (maji) și se-i transporte peste mari.

Acelasi diariu presupune, că între impregiurările de față Turci'a s'ar confederá cu Rusia, că inse ea n'ar' mai poté scóte în campu armata mai mare disciplinata, de cătu celu multu 100,000.

Lovirile între armat'a austro-britanica și rusoturcesca aru avea se se intemple chiaru în provinciile turcesci, în care Rusi'a poté se aiba la 320,000 óste. Anglii aru trebú se sfarâme fortificatiunile din Dardanele și Bosforu, se între cu flott'a în marea négra și se taie drumulu Rusiloru din acea parte. Trupele austriace aru avé se str-

bata dreptu în Bulgari'a, éra Romani'a, Serbi'a și Montenegro pentru ori-ce casu se fia ocupate de „Landwehr“ și „honvedi“, pentru că aceste tieri se nu se pota miscá, (seau mai bine, că se aiba și ele cu cine se se bata). În același timp Austri'a ar' avé se impinga celu pucinu 80,000 infanteria cu cavaleria și artileria în Galiti'a și totu odata se organizeze iute scularéa glóteloru (Landsturm), că nu cumuv'a se fia surprinsa de cătra alte trupe rusesci. Dară și acestu diariu militariu presupune, că intr'unu asemenea casu fatale gubernulu va ingrigi, că tóte popórale monarchiei se fia gat'a la sacrificie mari și se ajute actiunea militaria cu totu zelulu patrioticu.

Pre candu citámu tóte acéste cifre de mare interesu din „Wehr-Zeitung“, vine „N. fr. Presse“ cu căti-va articuli, și cu ea alaturea chiaru unele diarie magiare, dela care asteptám mai pucinu, că se ne tórne apa rece peste capu dicându: că diariulu militariu a uitatu, cumcá anume Ungari'a este incungiurata și strabatuta de popóra slave, pe care Rusi'a va ingrigi, că se le traga în partea sa în tocma că pe cele din Turci'a européna. Ba diariulu „Szabadság“ din Orade stá se jure, că serbii și croatii sunt de multu în pung'a Rusiei, éra despre slavaci dice, că în 10 comitate slavace lucréza pe man'a Rusiei 98 de functionari, 268 popi catholici, 178 popi lutherani, carii toti cu mânilé pline de ruble înroléza barbatesce pentru tiarulu Rusiei, preparandu în modulu acést'a vultórea teribile, în care poporulu magiaru are se'si afle mórtea. Subscrisu: Halász Josef.

Din partea noastră, fôră a da vreunu credimentu la fantasiile panslavistice ale diarielor magiare în sensulu în care descriu ele pe serbi, croatii, slavaci, ruteni etc., nu ne potemu mira de ajunsu, că dupa atâtea nebulii comisse în acesti doi ani, spre a terorisa vedi dómne pe slavi, diariele magiare abia acuma incepu se descoperé ceea ce scíá tóta lumea, că dieu în acésta monarchia sunt 19 milióne de locuitori slavi curati, decisi a fi și a remané slavi; că maioritátea în armata și militia este slava; că dintre slavi sunt multe mii de oficiari superiori, mare numeru oficiari de statu-majoru și generali; că acelea popóra tienu la unitátea și integritátea monarchiei în cugetu curatu; totu-odata inse ele tienu pe viétia pe mórte la individualitátea loru nationala-politica, la liber'a dezvoltare

Foisiór'a „Observatoriului“.

Art'a de a scrie.

Dupa discursulu de receptiune alu lui G. Buffon.

În toti timpii s'au aflatu ómeni, cari au scíutu se comande celorlalti prin forti'a cuvintelor; dară cu tóte acestea numai în secolele luminate s'au scrisu și s'au vorbitu bine. Elocenti'a cea adevérata presupune esercitiulu geniului și cultur'a spiritului. Ea difere fôrte multu de acea facilitáte de a vorbi, ce nu este decátu unu talentu, o calitáte acordata la toti aceia, ale caroru passii sunt puternice, ale caroru organe sunt flecsibile și a caroru imaginatiune este prompta. Sentimentele acestoru ómeni sunt pline de vivacitate, ei se simtu miscati prin propriile lor sentimente, au calitátea de así le putea esprima într'unu modu puternicu, și printr-o impresiune curatu mecanica, ei sunt în stare a transmite si celorlalti entusiasmulu și vivacitátea sentimentelor pe care le incérca. În casulu acesta este corpulu care vorbesce corpulu și tóte misicările, tóte semnele concurgu și i servescu deopotriva. Ce se cere inse, pentru-cá cineva se pota misca multimea și a o rapí cu sine? Ce se cere pentru de a putea impresioná și indupleca cea mai mare parte a ómenilor? Se cere unu tonu petrunderu și patheticu, gesturi expresive și alese, cuvinte curgátore și sunátore. Pentru acelu micu numeru inse de ómeni cu minte luminata, cu gustu delicatu și sentimente alese, cari nu punu pretiu pe tonu, pe gesturi și pe cuvinte sunátore și seci, se ceru obiecte, idei și judecata sanetósá, pe care se scia ale presentá, a le nuanfiá și a le ordona. Nu este de ajunsu cá cineva se atinga urechile, se ocupe ochii, ci se cere cá se impresionedie sufletulu, se atinga ánim'a adresanduse spiritulu.

Stilulu nu este alt-ceva, decátu ordinea și misicarea ce o dá cineva ideiloru sale. Candu cineva 'si léga ideile strinsu una de alta și le aduna, atunci stilulu seu devine firmu, nervos și concisu. Din contra; déca

ideile 'si urmédia incetu și nu se léga una de alta, decátu numai prin favorulu cuvintelor, atunci stilulu, ori-cátu aru fi elu de elegantu, va fi difusu, móle și traganatu.

Pentru ce sunt óre creatiunile naturei asia de perfecte? Pentru-cá fiacare creatiune a sa este unu întregu, și pentru-cá ea luera dupa unu planu eternu, dela care nu se abate nici-odata. Ea pressara în tacere germenii productiuniloru sale, desemnédia prin unu actu unicu form'a primitiva a tuturoru fiintiloru viatiuitóre, o desvelesce și o perfectióndia printr-o misicare continua și într'unu tempu anumitu. Creatiunea ne pune în uimire prin timbrulu divin, ale carui trasuri le pórta. Spiritulu omenescu nu poté crea nemica, elu nu poté produce decátu numai dupa ce va fi fructificatu prin esperimentia și meditatiune. Cunoscintiele spiritului sunt germenii productiuniloru sale. Déca inse elu imitédia natur'a în mersulu și în lucrarea sa, déca elu prin meditatiune se inaltia pana la adevérurile cele mai sublime, déca elu le reunesce și formédia unu întregu și prin reflexiune o sistema, atunci elu va infintia monumente neperitóre pe fundamente nemisicate.

Nimicu nu este mai contrarie bunului simtiu, decátu silinti'a ce 'si o dá cineva, pentru cá se esprime lucruri ordinare séu comune, cu o maniera singulara și pompósá; nemicu nu degrada mai multu pe unu scriitoru. Departe de a fi admiratu, elu este compatimítu pentru scumpulu tempu, pe care l'au pierdutu facéndu combinatiuni noue de silabe, pentru-cá se nu dica alta, decatu aceea ce dice lumea intréga. Defectulu acesta este alu spiritelor cultivate inse sterile, care dispunu de cuvinte, nu inse si de idei. Acestia luera la cuvinte și 'si inchipuescu cu au combinatu idei, pentru cá au insiratu la frase, si cá ar fi curatitu limba, pre candu ei o au coruptu schimbandu intielesulu cuvintelor. Acesti scriitori n'au stilu, séu mai bine disu, ei n'au decátu numai o umbra de stilu, pentru-cá stilulu celu adevératu trebe se fia plinu cu idei și ei nu scíu, decátu se desemne cuvinte.

Tonulu nu este altceva, decátu acomodarea stilului

la natur'a subiectului. Tonulu nu 'i este nici-odata permis se fia fortiatu, elu se nasce în modu firescu chiaru din fondulu obiectului, și depinde fôrte multu dela punctulu generale dela care pornesce scriitoriulu. Candu cineva se inaltia la ideile cele mai generale si candu obiectulu insusi este mare, atunci si tonulu se va inaltia elu insusi la marimea obiectului, și déca sustienendu'lu la acea inaltime, geniulu contribue indeajunsu pentru de a lumina puternicu tóte obiectele; déca cineva poté adauge frumseti'a coloritulu la energi'a desemnului; déca, în fine, cineva poté representa fiacare idea printr'o imagine via și bine detiermurita și poté forma din fiacare cursu de idei unu tablou armoniosu și misicaturu — atunci tonulu nu va fi numai elevatu, dară și sublimu.

Nu mai singuru cartile bine scrise voru trece la posteritate: cantitátea cunoscintieloru, singularitátea faptelor și chiaru noutátea descopeririloru nu sunt nici-decum garanti sigure pentru nemurire. Candu cartile în care sunt cuprinse nu se ocupa decatu de obiecte mici, déca ele sunt scrise fara gustu, fara nobletie și fara geni, voru perí, pentru ca cunoscintiele, faptele și descoperirile se respandescu usioru, se transporta si cauta chiaru a fi espuse de o mana mai abila. Inse aceste lucruri sunt afara de omu; stilulu este omulu insusi. Stilulu nu se poté nici respandi, nici transporta și nici altera. Déca elu va fi elevatu, nobilu, sublimu, atunci si autorulu va fi admiratu în toti timpii, pentru-cá numai adevérulu este durabile si eternu. Unu stilu în fapta nu este frumosu, decátu numai prin numerulu nefinitu alu adevéruriloru pe care le espune. J. G. Baritiu.

(Invetiácelulu filosofu). „Maestre“, întreba unu invetiácelu pe domnulu seu, „déca sunt într'o chilia doi ómeni, unulu fôrte intieptu și unulu fôrte prostu, si intieptulu iese afóra, cine remane în chilia?“ — „Se intiepte de sine, celu prostu.“ — „Remai dar sanetosu domnule maestru“, dise invetiácelulu și se sterse pe usia.

naționale; apoi în același timp ele toate, Boemii cu Moravii și cu Slavacii (carii au aceeași limba), croații, serbii și slovenii, cumu și rutenii simpatisedia cu slavii din imperiul turcescu și le dorescu din totu sufletulu perfect'a loru emancipare din robii'a tiranului. Si cumu rogu-te, potea se uite diarele magiare, că în ver'a anului trecut, pre candu se vorbea tare de ocuparea Bosniei și a Hertiegovinei, magiarii în Buda-Pesta și pe aiea strigă din mii de guri, că nici unu magiaru nu va descarca o singura pusca asupr'a turciloru, totu pe atunci în senatulu imperiale deputatii sloveni le respunsera scuturatu și indesatu. Nici unu slavu nu va trage cu pusc'a în roșii carii au venitu se scape din sierbitute pe popórale christiane dintre Marea négra, Dunare și Adriatic'a.

Sabiu, 5 Martiu 1878. Firulu telegraficu ne aduse, scirea, ca la 3 crt. s'a încheiatu și subscrisu pacea între Russii'a și Turcii'a. Marele principe Nicolae, cu ocașiunea unei reviste a anunțiatu soldatiloru subscrierea pazei. Se dice, ca Russii'a a renunțiatu asupra tributulu din Egiptu și Bulgari'a.

În Monarchi'a noastră nu mai înceta scriile despre mobilizare. În cercurile mai înalte din Vien'a s'au ivitu doue pareri în asta privintia: partida militara cu archiducele Albrecht în frunte, care nu vrea se scie de locu de armare contra Russiei, și partid'a contelui Andrassy, carele, dandu man'a cu d. Tisza, ar dori mobilizarea cu ori-ce pretiu. Divergenti'a acést'a este intempinata cu neîncredere din partea Angliei. Eta, ce scrie „Times“: „O astfelu de siovaire nu aréta nici sigurantia nice demnitare. Austri'a se se declare definitivu, atunci atátu Angli'a câtu și Russii'a voru scie, ce au se accepte. Înainte d'a procede Angli'a în unire cu Austri'a, trebuie se i-cunósca bine intentiunile. Siovairea-i actuala este mai periculósá pentru pace de câtu o dechiarare resoluta cu intentiuni de armare.“

În Rom'a s'a celebratu duminec'a trecuta încoronarea papei Leo XIII în capell'a sixtinica și nu în catedral'a St. Petru, pentru ca erá téma de unele demonstratiuni.

Cris'a européna din cestiunea orientala.

Sibiu, 3 Martiu nou, 1878. Asiá se devólta din ce în ce, din di în di, din óra în óra și în totu momentulu „marea și desastrós'a cestiune orientala;“ ea nu are a se limpedi, necum a se terminá în gremiulu poteriloru beligerante adeca între Russii'a și Turcii'a; nici unu semnu n'a intratu inca, dorere, în aparintia constelatiuniloru, care ni-arú poté face se credemu, că victoriósele avantagie ale Russiei asupr'a Turciei trantite și umilite prin fortun'a armelor crestine, s'aru margini numai la rezultatele exploatate; dar' cu atátu mai pucine simtóme se ivescu pe orizontulu europénu, d'a ne poté linisci, că infricosiatulu, resbelu-orientale ce si-a luatú victimele de sute și sute mii de ómeni, în flórea etatii și în poterea cea mai frumósá a vietii loru, se se marginésca numai la portile Constantinopolei, apoi si mai neprobabilu ni se pare, că diplomatiloru europeni și mai vertosu colegiulu de trei, Gortschakoff, Bismark și Andrásy, nu le succede a infrená furi'a resbelulu terribilu și a aflá moduri pacifice*).

Cronicele diaristicele celei mai eminente, mai latite, mai bine și mai esactu informate, și anume: din Russii'a: „Novai'a vremja“ și „Ruszi-Mir“; din Germani'a: „Allgemeine Augsburgger Zeitung“ și „National-Zeitung“; apoi a celorlu din monarchi'a noastră și adeca din Vien'a: „Fremden-Blatt“, „N. Fr. Presse“ și „Presse“, isi contradicu versiuniloru ce le respandescu dupa combinarile și informatiunile luate din propriile lorú isvóre. Varietele scrii colportate în lumea mare prin acést'a diaristica, ce se geréza de interpretele factoriloru din cercurile diplomatice, adeca întielegemu oficiósele, suntú atátu de dubiósé, misterióse și siovaítorie, încátu celú mai flegmaticu lectoru, câte odata, devine nervosu, și isi pierde paciéntia și gustulu d'a se delectá în misteriositatea ce o contienu acelea scrii diaristice.

„Resbelu“ astadi, ér mane prospecte, promisiuni de „pace“ suntú problemele, productele și combinatiunile diaristicele; apoi omulu i se pune o cétia dinaintea ochiloru, candu cetesce bunaóra pe „oficiosulu“ Fremden-Blatt și afla, că „tóte se îndrépta spre bine, avemu sperantie firme și prospecte sigure de pace“. Ei, dar mane, tonulu suna mai inspaimentatoriu: „mobilizare, spese cu miliónele“, căci orizontulu politicu-europénu ér' s'a învelitu în nori întunecosi, firesce, elú se stramuta cá timpulu, ieri seninu pentru-cá sórele în versatulu zoriloru si-a ivitu radiele; astadi, desu de diminétia, timpú întunecosu, pentru-cá sórele si-a acoperitu radiele luminatórie sub norii, ce prevestescú tempestare, vifore, fulgere, tunete și trasnete.

Si ce poté fi mai naturalu, mai logicu și mai normativu pentru astronomii diaristici, decâtu ceea-ce ne invétia istori'a naturala, astronomi'a, de pe presemnele ei, cari și celú mai de rondu economu le scie ghiéi din viétii'a practica, că cumu va fi timpulu dilei, adeca cu alte cuvinte „diu'a de diminétia se vede cumu va fi“. Dar' nici astronomii nu totu-deun'a nimerescú cu perspectiv'a sciintieloru naturali, precumu nici ghicitur'a séu prevederea bunulu economu nu prea nimerescú cumu îi aréta planetele ca o se fia anutimpulu, secetosu ori ploiosu!

Intocmai asiá ni se pare și diplomati'a și diaristic'a ei oficiósá în situatiunea, în „cris'a européna“, ce o nascú „cestiunea orientala“ cristalisata prin peraele de sange a sute de mii de ómeni caditi în terribilulu resbelu de 2½ ani, mai antáiu cu crestiniile din Bosnia și Hertiegovin'a, apoi cu cei din Serbi'a și Muntenegru și în urma cu aliati beligeranti „Romani'a și Russii'a“ în contra barbarulu secularu asiaticu. Pamentulu pe care a decursu cu vehementia infricosiat'a scena a uciderii și macelareii reciproce de ómeni, creati și destinati d'a vietiuí, s'a ingrasiatu cu sangele și cadavrele eroiloru caditi.

Momentanu ne aflamu într'o situatiune de scrii atátu de pucinu positive, atátu de dubie și chiar confuze, încatu curiositatea ne tiene încordati ca nici candu alta data. Nu potemu aflá nimicu demnu d'a crede.

Unde i-arú și fi posibilu diaristulu conscientiosu a tiené pasu cu art'a diplomatica, cum arú poté, mai cu séma unu diariu de a le nóstre romane, marginitu la aparentia de abia câte de dóue ori pe septemana, se tiená pasu cu diarele cele mari germane din resiedinti'a imperiala și cu celea magiare din capital'a tierii, care aparú și câte de dóue ori pe di, și cari nici ele însesi nu suntú în stare, d'a tiené contu de evenimentele ce se schimbu din óra în óra, din minutu în minutu. Ele de unu timpú incóci, demintiescu astadi fara picu de genare ceea-ce au scrisu și sustientu ieri, ca absolutu positivu din funte siguru! Si candu omulu cetise alalta-ieri în cutare diariu mare și tare latitu, pretinsu de celú mai bine inspiratu și esactu informatu: că port'a otomana a ajunsu pe dóga încatu e silita a se umilí la petiórele Russiei invingátore, e silita a încheiá pacea dictata cu ori-ce pretiu și sacrificie, ca asiá celú putienú se si salvezé esistinti'a; că ea, port'a, trebuie se se bucure, déca Russii'a mai voiesce a pactá pe aceste conditiuni, se se bucure, că despotulu nordicu alu tuturoru Russiloru nu enuncia sentinti'a: „domeniulu osmaniloru a încetatu d'a esiste și guberná în Burop'a“; apoi candu cetesce omulu, că deslegarea definitivá a cestiunei orientale numai asiá este posibilá, déca mohamedanismulu se va estirpá de pe continentulu europénu și că acést'a este convictiunea și consentimentulu întregéi lume culte, drepte și liberali, candu tóte aceste se rostescú din graiulu diaristiloru celorlu mai versati și prudenti în diplomatia și politica, óre se mai póta crede lectorulu cetindu mane contrariulu totu în același diariu?! Se uimesce și întréba: ce se créda? Ieri *conflictu* seriosu categoricu între Russia și Romani'a pentru retrocesiunea Besarabiei; adi numai *simulatiune* și manevre pacalítorie!

Fasele prin care se stracurá fatal'a cestiune orientala și funestulu resbelu proruptu pentru aceea, suntú atátu de multe și bizare, încatu numai cronicarii istoriografi le vorú poté tiené în evidintia pentru posteritate; dar noi ne-amú adoperatu a le reasumá sub acést'a rubrica și dupa unulu dintre cei mai competinti și eruditi diaristi germani, care tóte le depinge în modulu celú mai fidelu și autenticu și cu celú mai viu studiu.

Dreptulu de reuniune.

În tierile libere dotate de cátra natiunea respectiva cu constitutiune sanetosa și cu legi întiepte, dreptulu de reuniune este unulu din cele fundamentali trecute în constitutiune. La noi în acestu punctu inca nici până în diu'a de astadi nu scie nimeni, de ce se se tiená. Unii jurisconsulti vorú a scí că în constitutiunea Ungariei și în a Transilvaniei nu se afla nici o urma, prin care sar margini dreptulu naturale alu ómeniloru de a se aduná la unu locu și a se consultá între sine despre afacerile comune și publice. Altii éra se provóca la decrete și ordinatiuni esite în diverse epoche și mai alesu în periodulu absolutismulu. La acestea inse replica legistii tierii, că fermane de acele nu potú se oblige pe locuitorii liberi ai unei tieri libere, și au dreptate întrú acesta. Sub absolutismulu de ex. erá interdisu chiar familie-

loru de a'si petrece între sine și în laintrulu locuintieloru proprii ser'a dupa 10 óre, și ne aducemu aminte fórté bine de unu casu, unde erá invitati la cina într'o familia presiedintele și unu altu membru alu tribunalulu imperatescu. Cin'a tienuse până la 10 óre; damele se pusera la piano și barbati la conversatiune. Dintr'odata intra gendarmulu și cere se i-se presente parintele familiei. Ce poftesci? Este porunca se stingeti luminarele, că au batutu 10.

Amu potea se numerámu esemple cá aceste cu sutele din timpulu austriaciloru; dara pentru ce? candu avemu altele multu mai recente, în tocma de natur'a celorlu absolutistice. Unu protopopu vine în ver'a anului 1876 la Alb'a Iulia, cá dupa esamenu se ie pe nepota-sa dela scóla. Din întemplantare convine acolo cu alti vre-o trei cunoscuti, cu cari conversedia 2—3 patrarie de óra și apoi se duce. Denuntiantele este acilea, elú si-face detori'a și cercetarea urmédia. 4—5 familie romanesce se aduna la lasat'a postulu cá se si petréca în acea séra. Spionulu afla, cercetarea curge poté si până în diua de astadi. Se facu nunte tieranesce cu datine și ceremonii usitate de mii de ani, dar' poronc'a prefectulu Boér este, cá gendarmii se sparga ori-ce adunare la asia numitele ospetie. Se forméza societati de lectura la romani cá si la alte popóra; dara cele romanesce suntú puse sub cea mai apriga priveghiare, unele calcate politienesce, cá cea din Oradea, cá cea din Ghierla și cea din Blasiu, ér altele închise. În timpulu absolutismulu celú de antáiu, pre candu la Brasiovu se lucrá pentru infientiarea gimnasiulu, 5 seau 6 barbati, cari luasera asupr'a lorú tota grigea, nu cutezá se se adune regulatu la acelu-asi locu spre a se consulta și a prepará actele necesare, ci se aduná candu la unulu candu la altulu ser'a, sub pretecestu că suntú chiamati la cina. Curatu asia ni se întempla și în diua de astad' în unele parti ale tierii, déca nu si mai reu.

Dar o se ne dica cineva, ca aceste mesuri absolutistice și terroristice se iau numai în Transilvania pe temeulu legei dietale care a decretatu ministriloru mana libera preste Transilvania, adeca potestate discretiunaria, cu care se tracteze pe locuitorii tierii ori cumu vorú afla ci cu cale. Cunoscemu fórté bine acea mana libera și i sentimú amaru greutatea ei de plumbu; observámu inse totu odata, ca ea celú pucinu până acumu n'a apasatu nici de cumu în modu egale, ci pre candu un'a parte a populatiunei a potutu se arunce cu bard'a în luna, se tiená mii de adunári de ori-ce natura și anume asia numite meetinguri politice, celei lalalte parti pe alocuria nu i se permitea nici macaru a'si petrece la nunti.

Se pare inse că totu este una Nemese care nu dorme nici-odata. Dupa ne mai auditeles excese comise prin adunările improvizate de mii de ómeni în capital'a Ungariei, în fosta capitala a Transilvaniei, în Oradea, Casiovi'a și alte multe cetáti, în fine dupa-ce sparsera și ferestrele ministrulu Colomanu Tisza si-lu luara pe fuga, acesta ne mai potédu asteptá votarea unui proiectu de lege, care se dice că sar' aflá între actele dietei, improvisá elú însusi unu regulamentu pentru reuniuni și adunári de o rigóre, care ar' fi facutu onóre chiar și generaliloru Welden et Kempen de terribila memoria din cei de antáiu ani ai absolutismulu. Pecatu că diarele magiare si-au pregetatu a publica acelu regulamentu seau instructiune în form'a s'a autentica, ci l'au reproducu numai în estrasse. Noi aici ne folosim de tecstulu aflatu în „Szabadság“ Nr. 26.

Punctele decretulu ministeriale regulatoriu de adunári suntú:

1. Concesiune pentru tienerea de adunári se dá numai deca tienerea lorú va fi anunciata la autoritáti 3 zile înainte de realizarea cutarei adunári.

2. Permissiunea de a se tiené adunare de poporu trebuie se o céra 6—10 locuitori cu védia și autoritate, despre alu caroru caracteru și lealitate autoritátile politice se fia convinse asia, în câtu ele, pe langa garanti'a lorú se pota dá permissiunea, déca vorú afla cu cale.

3. Acei garanti se se lege în scrisu, că vorú respunde nu numai pentru stricatiunile ce s'ar' întemplá se se faca în decursulu adunarii, ci și pentru acele daune și excese, pe care le-arú comite poporulu dupa închiderea adunárii.

4. Ministeriulu de interne se fia incunosciintiatu pe cale telegrafica despre tote adunările câte s'aru cere, cumu și despre numele oratoriloru, cari se vorú fi insinuat.

Se adauge că acestu regulamentu nu va fi aplicatu la adunările electorali pentru deputati la dieta.

*) Vedei scira de mai susu.

Noi nu ne miram de aceste mesuri reactio-
ie; ele 'si afla explicatiunea lor in acele ex-
se, prin care la rass'a magiara libertatea se
facuse in licenti'a si libertinagiulu celu mai des-
natu, carui asemene in alte staturi s'au vedutu
nai atunci, cându hidr'a, cu siepte capete numita
archia restórna cu fundulu in susu tóta ordinea
rurilor omenesci. Ceea ce ne-a suparatu pe
si ne va face totu de-aun'a se reclamamu
ptate, a fostu marea diversitate a mesurilor,
oa care s'au impartitu usulu libertátii rationale.

Romania.

Despre Predarea Vidinului si Belgragicului cetimu
„Monitoriulu“ :

In urm'a incheierii armistitiului, armat'a romana,
e asedia Vidinulu si Belgragiculu, a ocupatu aceste
ati.

Predarea lor a fostu precedata de urmatórea
aventione :

Intre Escelenti'a Sea Izzet-pasia, comandantulu
atei Vidin, si Escelenti'a Sea generalulu Manu, lu-
ndu in numele Escelentiei Sale maiorului generalu
i armatei romane, s'a convenitu urmatórele :

I. Diu'a evacuarei de cátra trupele imperiale oto-
ne este fixata pe mane 12/24 ale curintei, la amédia.
nu singuru batalionu din aceste trupe va remanea in
alitate de sentinela pãna la intrarea trupeloru romane.

II. Trupele imperiale se voru opri la Vibol si
Nizir-Mahala pãna ce, prin midilocirea autoritatiloru
mane, se va ingriji transportulu provisiuniloru diseloru
ipe.

III. Trupele romane voru intra in Vidin mane,
1/24 ale curintei, la 3 óre séra.

IV. Autoritatile militare otomane se indatoréza a
semna oficiariloru armatei romane, cari se voru pre-
nta la órele 4 de diminetia, locurile ce suntu a se
upa de cátra sentinele, locuintiele si celelalte.

V. Onorurile militare se voru da reciprocu, statulu-
aioru romanu va primi defilarea trupeloru imperiale
esirea loru din fortaretia, si vice-versa statulu-maioru
omanu va primi defilarea trupeloru romane la intrarea
ru in cetate.

VI. Autoritatea civila otomana va primi trupele
mane la intrarea loru in Vidin, spre a asicura acestoru
upe o primire cordiala si a inlatura veri-ce ne-
induelá.

VII. Autoritatea civila va pune la dispositiunea
rupeloru romane locuintiele de cari ea va putea dispune
entru instalarea loru si le va inlesni midilócele de sub-
stantia si de comunicatie.

VIII. Evacuarea fortaretiei Belgragicu se va face
i acelasi modu ca aceea a Vidinului, adica trupele
omane, formandu garnisona acestei cetati, voru efectua
redarea ei imediatu trupeloru romane, urmandu inse
remanea in orasiulu Belgragicu pãna la trecerea tru-
eloru din Vidin pentru a se impreuna aci.

IX. Comisiunea militara otomana insarcinata de-a
fectua predarea cu inventariu a armeloru, munitiuniloru
i alte, ce urméza a lasa in depositu la Vidin, va fi
ficialu prezentata la marelle cuartieru romanu de cátra
Escelentia sea Izzet-pasia.

X. Trupele imperiale otomane, ce voru cantona
n cuartierile de la Vibol si Nazir pãna la plecarea
oru definitiva, voru putea face aprovisionarile necesare
lin Vidin, pentru a nu atinge provisiunile loru de
lrumu.

XI. Familiile militariloru ce insotiescu trupele
imperiale otomane, cari voru porni cu o nópte mai
nainte de plecarea trupeloru din etapele dela Vibol si
Nazir, nu voru fi intru nimicu superate in trecerea
oru. Cãtu despre familiile militariloru cari voru remanea
a Vidin, spre a ascepta deschiderea liberei navigatiuni
a Dunarei, li se voru acorda de cátre autoritatile mili-
tare romane tóte inlesnirile pentru a reintra in caminele
loru. Totu asemenea se va urma si cu familiile refu-
giatiloru.

XII. Autoritatea militara romana se insarcinéza a
remite trupeloru imperiale o scrisóre deschisa dreptu
titlu pe langa autoritatile militare serbe, cu scopu de a
asicura acestoru trupe libera trecere printre liniile serbe,
conform itinerarului fixatu prin articolulu 5 din proto-
colulu de armistitiu.

Facutu in duplu pentru unulu si acelasiu scopu.
Izzet.

Pentru generalu Manu, siefulu statului-maioru
generalu alu armatei romane.

Colonelu Falcoianu.

Duminea, 12 ale curentei, la órele 3 1/2 dupa
amédi, armat'a romana a facutu intrarea ei in ultim'a
cetate depe malulu dreptu alu Dunarei, care mai re-
masese in stapanirea turcesca. Trupele nóstre se com-
punéu din tóte regimintele aflate in Bulgaria, de câte
2 baterii de fie-care regimentu de artilerie si de 3 es-
cadróne de calarasi. Ele au fostu permise la intrarea
loru in Vidin cu onorurile militare stabilite prin con-
ventiunea de predare de cátra autoritatile militare tur-
cesci si de intrég'a populatiune a Vidinului. Soldatii
nostri avéu o infatisiare martiala si placuta.

Dupa intrarea trupeloru, 6 batalióne au fostu
lasate ca garnisona in Vidin, éra cele-alte s'au intorsu
in cantonamentele loru imprejurulu cetatiei. D. generalu
Manu a primitu dupa acésta autoritatile civile ale ora-
siului si apoi, insotitu de totu statulu-maioru, a mersu
la catedral'a bulgara, unde a fostu intempnatu de cleru
in odajdii cu Crucea si Evangeli'a. Aci s'a pomenitu
numele Mariei Sele Domnitorului. Dupa saversirea
Te-Deumului, o deputatiune de notabili Bulgari a venitu
spre a esprima generalulu Manu vi'a recunoscintia pentru
natiunea romana si pentru vitez'a ei armata.

Sér'a, Ferikul (generalulu de divizie) Izzet-pasia a
pofritu pe generalulu Manu, cu intregulu statu-maioru
romanu, se prandiésca la densulu. Quartirulu generalu
romanu s'a stabilitu in Vidin si din acea di acésta in-
semnata cetate dunaréna se afla in stapanirea ostiriloru
romane.

In urm'a faptulu acestui-a Domnitorulu a datu
urmatoriulu :

Inaltu ordinu de di pe armata.

Ostasi !

Cu memorabil'a cadere a Plevnei, unde ati avutu
parte atátu de insemnata, nu se puse capetu ostene-
liloru vóstre, eroismulu si devotamentulu vostru. Chiar
dupa caderea Rahovei, cetati otomane importante de
pe marginea Dunarei, din cari inamiculu pornise lovirile
lui asupra nóstra, se mai aflau inca in stapanirea lui.
Aceste trufasie metereze trebuiau se intre in manele
nóstre pentru a nu ne mai teme de reulu loru.

In fine Vidinulu, acea insemnata piétia de arme
de unde Gaziul Osman se napustise cu vitez'a lui óste
spre a opri mensulu chrestinatatiei, Vidinulu, ca unu
desfidu si o amenintiare, sta inca in picióre.

Amu datu déru ordinu divisiunei a 4-a de a trece
Dunarea si a fi gata a respinge ori-ce incercare de
atacu dirigeatu in contra teritoriulu nostru din Silistra
si Turtucaia, éru divisiunile 1, 2 si a 3-a, supt comanda
generalulu Haralambie, se indreptara spre Vidin pentru
a impresura si ataca acésta cetate. Trupele din Cala-
fatu, care in timpu de mai bine de 9 luni au contienutu
cu atáta energie acésta fortaretia, bombardandu-o si
reducendu-o la neputintia, au sustienutu cu vigóre ope-
ratiunile ostiloru nóstre de pe malulu dreptu.

Ostasi !

Spre a ajunge aceste noi obiective ale ope-
ratiuniloru vóstre, voi ati esecutatu cu iutiéla si sprintenie
marsururile cele mai grele pe viforósele vremi si pe
asprele geruri ale unei strasnice ierni, déru totu-odata
ati doveditu ca in ostasiulu romanu de astadi, ca la
stramosi, barbatia este imparechiata cu rabdarea nevoi-
loru, vertosia trupului cu taria ániei. Nóue lupte,
nóe si stralucite fapte ve asteptau pe aceste campii de
vitejia ele se numescu in anelele nóstre militare cu
neperitóre nime : Tataradjik, Inova, Smirdan.

Cu sufletulu induiosiatu de gloria vóstra, la care
de asta data eramu silitu de trebile si grijile Tieriei a
privi de departe, Eu amu urmaritu voinicescii vostri
pasi. Déru voi sciati ca áanima Mea era mandra si
liniscita, cá-ci Domnulu vostru fusese cu voi la Plevna,
si vediuise cine sunteti si ce puteti.

Nevoile grele, sangerósele jertfe ce ati trebuitu
se mai ingaduiti pentru Patria au fostu respaltite cu
fal'a ce ati avutu de a intra cu onóre ostasiesca in
cetatea ce ati impresuratu cu vitejje. Vulturulu roma-
nescu, care 'si a desfasuratu aripele la Grivitia, isi
odihnesce acumu sborulu pe feciorelnicile ziduri ale
Vidinului. Tiér'a, impreuna cu Mine, ve multiamesce,
si in viitoru, ca in trecutulu, dupa credinti'a in D-dieu,
in voi, Ostasi ! credinti'a 'si pune.

Datu in Bucuresci, in 15 Febr. 1878.

CAROL.

Interviu cu unu diplomatu rusu.

Unu corresp. din Adrianopolu alu diuariului
„Köln. Ztg.“ a avutu o convorbire cu unu diplo-
matu rusescu din care estragemu urmatórele :

Imi vei permite — observá diplomatulu — ca
conditiunile nóstre de pace antáiu nu sunt nici prea
aspre nici prea domóle, si a dou'a, ca de locu nu
esu din cadrulu scopului, ce si-a propusu Russi'a
la inceputulu resbelului. Dorimu imbunatatirea sortii
crestiniloru pe bas'a programulu de Conferintia.
Protocolulu de la 31 Ianuariu dovedesce, ca nu
amu trecutulu preste acestu programu. Cá pretendemu
astadi o desdaunare de resbelu este tocma o urmare
a resbelului, pe care Port'a, impreuna cu despagu-
birea, le-ar fi potutu incungirá, déca ar fi voitu.
Ca ceremu, si ca trebuie se ceremu despagubirea
acést'a in cessiune territoriala este o urmare natu-
rala a nefericiteloru referintie financiáli din impe-
riulu turcescu. A priori inse noi n'amu nesuitu
dupa crescamine territoriale, nici nu tindemu
astadi. Din contra : totu russulu, care doresce
binele patriei sale, se lapeda cu mani cu petióre
de unu astfelu de daru danaidicu. In tiér'a nostra
avemu tienuturi estinse, infloritóre, cari nu sunt
locuite de sufletu de ómu, si eu credu, ca intre
fruntariile nóstre amu poté primí cu incredere inca
de dóue ori atati'a locuitori, for'a avé frica, ca
numerulu nóstru s'ar imultí prea tare. Ceea-ce
impiedeca misicarea nóstra si ceea-ce ne-a datu
numele de colossu cu petióre de lutu este tocmai
estensiunea cea fórté mare a imperiulu nostru.
Déca acumu pretendemu o despagubire territoriala,
este singuru unu „mersu spre reu.“

Si Constantinopolulu ? intrebai eu.

Ast'a ar fi altu-ceva. Asiu mintí, déca n'asiu
marturisi, ca cucerirea lui nu ar fi realizarea unui
idealu placutu alu Russulu. Dar acést'a pentru
noi e numai unu visu, la care cugetámu numai in
serbatori, in dile de lucru, nu. Inse cu deosebire
in resbelulu actualu cucerirea Constantinopolului a
fostu eschisa totalu de la inceputu. Domnia-ta ai
vediu tu ca ne-amu opritu inaintea Constantinopolului,
cu tóte acestea trebuiamu se intindemu numai man'a
si ne cadea in bracia cá unu mèru coptu de pe

pomu. Pentru cá cine ne-ar fi impiedecatu ? Numai
Angli'a. Dar noi ne aflámu in departare numai
de optu óre sí, pãna-ce in Downing Street deveniá
cugetulu hotarire, erámu dejá la Bosporu.

Austri'a ! disei atunci.

Nici-odata ! Dta uiti de alianti'a celoru trei
imperati. In acést'a se facura stipulatiuni pentru
tóte casurile possibile. Austri'a n'a remonstratu
nici-odata contr'a operatiuniloru nóstre, pentru ca
de la inceputu n'a avutu nici o cauza pentru asia
ceva. Ce vei fi auditu in Constantinopolu despre
acést'a, este falsu. Se concedemu totusi ca austriacii
ar fi capetatu poft'a a ne face dificultáti, apoi,
pusetiunea nóstra, érá cu multu mai favorabila, de
cátu cá ei se póta cugetá la óre-care succesu.
Se nu se uite, ca Romanii s'au lup-
tatu vitejesce, si ca astadi nu mai sunt
natiunea despretiuta din resbelulu de
Crime'a. Austri'a, intrandu in Romania, nu ar
fi scapatu asia usioru, ca in Augustu 1854. Noi
insine amu fostu uimiti de artileri'a ro-
mana, a cárei descarcaturi insuflau
mare respectu turciloru, cumu si de cava-
lari'a ei excellenta. De Serbii inca se póte
dice mai asemenea. Austri'a n'a cugetatu nici-candu
la lucruri de acelea, fiindu convinsa, ca Russi'a se
va oprí acolo, unde trebuíá se se oprésca, dupa
cumu promisese.

Dar Austro-Ungari'a n'a fostu óre libera se
traga provinciile slave in partea sa, se iee portulu
de la Salonichi, si in modulu acest'a se se scape
de nisce vecini molestatori ?

Noi nu pretendemu ceva mai bunu ! observá di-
plomatulu. Dar, pre cumu vedi, nu a voitu. Pro-
babilu ca a sciutu, ca aceste sunt numai farimaturi,
ce nu se pótu assimila, probabilu, de alta parte,
ca s'a temutu asi aruncá pondulu principalu in
elementulu slavénu. Cá-ci, ce s'ar alege atunci cu
Austro-Ungari'a ? Fi inse convinsu, ca noi cu
Austri'a nu diferimu de locu asupra scopuriloru
resbelului.

Processulu dlui Tieranu.

Sub titlulu : Dacia moderna, cetimu in „P. L.“ :
„Tiér'a romana séu Dacia moderna“ este titlu'a unei
charte geografice aparute in Bucuresci la librariulu
Zamfirolu in anulu 1876. Anulu trecutulu, in maiu, se
confiscase la d. I. Tieranu, comerciantu in Oravit'a,
10 exemplare, din acést'a fiindu ca pe ea frun-
tariile Daciei se intindu pana la Tiss'a. Mara-
muresiulu, Crisian'a, Temisior'a figuréza aici,
cá nóue provincie dace, si d. Patay s'ar mirá fórté
aflandu-si „Debretínulu“ iubitulu pe teritoriulu Daciei,
incungurate cu o linia colorata venetu-galbinu-rosiu, in
apropiare pacinica de „Urbea mare.“ Dlu Tieranu
se pusese de atunci la inchisóre preventiva si astadi
(28 februaru) fu acusatulu inaintea tribunalulu pentru in-
fidelitate.

Acusatulu, barbatu inteligentu, de 32 ani, greco-
orientalu, casatoritu, tata de familia, se escusa, ca n'a
sciutu, ca chart'a acést'a este oprita. Elu a cugetatu,
ca e o charta istorica a Daciei vechi.

Procurorulu Bakos : Dar pe charta stá „Dacia
moderna,“ a fora d'aceea Dacia vechi nu se estindea
pana la Tiss'a, si nu cuprindea nici „Debretínulu“.

Tieranu : Chartele, de altmintrea au ajunsu
numai din erróre la mine. Eu comandasem la librariulu
meu ordinariu din Bucuresci chartele caligrafice aparute
la Zamfirolu. Se vede, ca l'a sedusu numele acést'a,
asiá imi tramise aceste, cari le-am capetatu pe posta
si prin vama. Ca nu m'am temutu de nici o crima do-
vedesce faptulu, ca le-am provediutu cu stampili'a mea
si le-am pusu spre vendiare.

Tieranu venduse mai multe exemplare cu cate
1.25 fl. anume unui invetiatoriu, unui preotu si la altii.
Unu exemplariu ilu donase pentru bibliotec'a reuniunei
invetiatoriloru din Orsiovu.

Procurorulu de statu in vertutea legeri de la 1723
propuse inchisóre de trei ani pentru crima de inalta tradare,
findu ca cu deosebire in fierberea actuala de nationalitáti,
care amenintia existenti'a patriei, agitatiunile de natur'a
acést'a contra integritatii teritoriale a tieriei, nu potu
remané nepedepsite. Tieranu agitá tocma intr'unu astu-
feliu de locu, si cumperatorii charteloru lui eráu astu-
feliu de individi, invetiatori si preoti, in catu agitatiunea,
intr'adeveru, érá periculósa. Pe langa aceea s'au mai
aflatu la Tieranu si epistole, cari ilu tradau de unu
agitatoru secretu si de mituitoriu pentru voluntari ro-
mani. Intr'un'a din epistolele acestea, unu amicu alu
seu, din Slatin'a in Romania, ilu admoniéza in 8 maiu
a. tr. : „Astadi avemu aici 280,000 russi. Grigesce bar-
batesce pentru colecte de bani si voluntari, inse fora a
te compromite, cá Miletics. Insciintiéza-me despre pa-
rerile de acolo, óre fratii nostri sari-ne-ar intr'ajutoriu,
candu amu avé lipsa de ei?“ (Tieranu afirmase, ca la
sosirea acestei epistole se aflá dejá in arestu).

Aperatoriulu Dr. Füzesséry facundu alusiune la
faptulu, ca pertractarea acést'a se tiene fora martori si
auditoriu din cauza, ca tocma acum se afla pledoarulu
unui procesu de omoru, observa, ca tribunalulu trebuie
se iee spre placuta sciintia, ca opiniunea publica este
disgustata de astfelu de procese „politice“. Elu ple-
déza pentru eliberarea clientulu.

Tribunalulu, pe motivu, ca lipsesce faptulu obiecti-
vitu prin care s'ar poté dovedí, ca chart'a incriminata
invólve crima in contr'a statulu, aduse sentintia de

eliberare. Déca în charta sunt esprese idei periculoase statului, ast'a se tiene de tribunalulu de pressa. Pe langa aceea, procederea lui Tieranu, nice nu se pôte privi cá o actiune prin care s'ar intentiuná crima de înalta tradare.

Acusatulu fu pusu pe petioru liberu. Procurorulu a facutu apelatiune.

Sciri diverse.

(Carte oprita.) Ministeriulu de cultu a emis o ordinatiune prin care opresce în tóte scólele romane din tíera întrebuintiarea manualulu dlui I. M. Moldovanu, prof. în Blasiu, intitulatu: „Geografi'a Ardealulu pentru scólele poporali, Blasiu 1870.

(Iertf'a jocului de cárti.) Unu oficieru de stabu de aici tramise la 2 crt. pe servitoriulu seu cu o bancnota de 50 fl. se îi platésca costulu de luna într'o restauratiune locala. Din întemplantu oficierulu trecu dup'amédia pe dinaintea restauratiunei si intrá în laintru spre a se convinge deca într'adeveru s'au platitu banii. Spre marea lui mirare i-se respunse, ca nu. Presentiendu, ca trebe se se fi întemplantu ceva se duce numai de cátu a casa si, cautandu, intra în salonulu seu si afla pe servitoriu — spendiuratu. Mai tardiu se descoperi ca servitoriulu puse banii în cárti si temendu-se de pedépsa isi lua singuru viet'a.

(Crucea de aur.) Licitarea facuta nu de multu asupra remasului dupa reposatulu Olteanu a fostu impreunata cu o episoada picanta. Adeca în licitare se vendu crucea de aur a episcopulu cu pretiulu de 150 fl. Cumperatoriulu vru se se convinga nu cumva s'a insielatu si, pretiundu-o la unu aurariu, facu trist'a esperintia, ca crucea eppésca e de celu mai curatu — talmi, si ca valoréza, celu multu, 8 fl.

(Biografia lui Osman pasia.) Unu corespondent alu lui „Golos“, care scie limba turcésca, rugá pe Osman pasia cu ocaziunea unei conversatiuni, se'i impartásiésca unele notiie biografice din viatia sa. Osman pasia i-a respunsu antaiu plinu de umoru. „Biografia mea e cunoscuta lumei întregi. Eu sunt marsialulu Bazaine, toti'a mea este o andalusiana, si amu cu ea trei fete. Una dintre ele e cantareatia la Paris, într'unu café-chantant, cealalta jóca la Londra într'unu localu publicu, si a treia traesce în Petersburg o viatia svinturata. Urmasi vrednici de unu parinte, care si-a tradatu patria sa!“ Apoi continua seriosu: „Nu, domnulu meu; — eu sunt turcu, nascutu la Tocat în Asia mica; amu fostu educatu în scóla militara din Constantinopolulu, si de óre-ce apartineamu statulu maior, amu dusu în timpulu din urma o viatia nomada. Sunt tata de familie. Doui dintre feciorii miei isi primescu educatiunea în familia Sultanulu Abdul Hamid. Amu luptatu în Arabia, Bosnia si Herzegovina. Amu fostu înaltiatu la gradulu de musieru, dupa invingerea ce am obtienutu asupra Serbiloru la Zaicar. Poftiti, asta e biografia mea.“ „R. L.“

Conversatiuni national-economice.

Schitie din sciint'a foresteriala.

(Dedicat fostiloru mei colegi si amici romani dela academia.)

(Urmare.)

Dintre ele se alegu catargii cei drepti si netedi ai corabiilor; dintre ele fusele cele cilindrice si duraveri la mori, piue; dintre ele abietele celu curatu si cu ánele uniforme (de-ani) pentru construirea instrumentelor musicali si a...

Se pôte afirmá, cá mai tóte lemnele binecrescute, usioru de prelucratu, resistabili, duravere si prin urmare utili si pretioase au crescutu mai multu ori mai pucinu închise. De aceea sciint'a foresteriala se ocupa mai multu cu crescerea si ocrotirea acestor'a cari, dupa marimea complexelor în cari se afla se numescu padure sau codru.

Padurile se impartu éra dupa gradulu de cultura (în care se afla) în: paduri primitive în cari anca n'a amblatu securea si unde tota productiunea remane pre loculu natalu, si în: paduri economisate (întrebuintiate); aceste se afla într'unu gradu óre-care de cultura.

Padurile economisate se distingu dupa sistemele economice în: paduri înalte, paduri midilocie sau compuse si în paduri inferiori.

Padurile înalte suntu acele, unde arborii crescuti din sementia (naturala ori artificiosa) séu din sadire, trebe se ajunga mai curéndu ori mai tardiu la închisore, adeca se fia asia de desi pre-unu spaciú anumitu, încátu se póta închide dela pamentu infuinti'a stricatiósa a sorelui si a ventulu. În acesta pusetiune se tienu pâna ce ajungu la tarimea (înaltimea si grosimea) cea mai profitabile, candu se taia, reintinerescu (prasescu) si cultiveza într'unu modu constantu.

Padurile inferioare constáu numai din frundiarie, fiindu-cá numai aceste suntu provédute c'o potere reproductiva. Tóta economi'a loru se reduce la întrebuintiarea periodica a partiloru luate si éra reproduse.

Padurile midilocie suntu o compusetiune din ambe susmentionatele sisteme economice. În ele aflamu — la anumite distantie atátu lemne mari (gróse, înalte) numite si lemne de sementia, cátu si lemne tinere, numite sucrescentia. Lemnele mari se prasescu prin sementia ori plantare, cele inferioare prin reproducere.

Facia de însemnatatea loru comparativa se deosebescu (padurile), atátu dupa întrebuintiarea principala care consta din mass'a de lemnu produsa (inclusive câte-odata cojea si suculu), cátu si dupa folosirea accidentalá, sub care se întielege nu numai cojea, suculu, foile si fruptele, ci si alte folóse silvane precumu: ierba, pamentu etc.

Ele se mai impartu dupa capacitatea de întrebuintare economica în: paduri cu lemne de arsu si în paduri cu lemne de lucru; dupa calitate în paduri regulate si în paduri neregulate; dupa consistintia în: paduri curate si paduri mestecate; dupa gradulu de crescere a singuraticiloru individi în: veselu-crescutoria, sanetose, retrograde, morbóse, uscate, gaunose si putrede; dupa desime în: paduri prea-pline, pline seu perfectu închise, dese, rare, lacunóse seu góle; dupa etate si tarime în: paduri tinere (o taiatura de unulu, doi, trei, patru etc. ani), de midilocu betrane si în betrane.

La padurile înalte suntu anca diferite numiri, precumu: desime seu padure de nueie, padure de pari, paduri de sageti, (?) padure aprópe de taiatu, padure de taiatu, padure trecuta. Lemnele cari se desvólta mai tare într'o padure închisa, se numescu: predominantie; cele remase în crescere: umbrite seu predominantie. În padurile midilocie si în taiaturile de reintinerire la padurile înalte — cari constau de regula din lemne mai tinere si mai betrane — cele mai tinere se numescu: subcrescentia si cele mai betrane: supracrescentia, lemne superiori seu lemne de sementie.

Padurile se mai impartu anca si dupa diversitatea starei de posesiune individuala, precumu în: paduri de statu, paduri comunali, adeca a le comunelor, fundatiunilor, ale corporatiunilor etc. si în paduri private, de cari se tienu si padurile caseloru domnitorie.

Atát'a despre diversele numiri necesarie a le paduriloru. Acumu me voi intorce la tem'a alesá.

Literatur'a foresteriala ne dá fórté pucine indicii la mana, cá se potemu urmari si percurge pâna în timpurile cele mai vechi starea de cultura si dezvoltarea succesiva a acestui ramu sciintifico-economicu. — Caus'a principala fu abundanti'a nemesurata a paduriloru, în urmarea carei-a ómenii mai multu s'au folositu decátu ingrititu de densele. Fiindu padurile unu bunu comunu cu libertati nelimitate ori fórté pucinu marginite, tóta cultur'a se reduceá la întrebuintiarea loru. Numai dupa-ce padurile au devenitu posesiuni — în întielesulu mai strinsu — a le individiiloru, a le corporatiuniloru ori a le statulu, s'a întrebuintiatu si pentru densele ceva, dara mai multu numai în ramulu administrativu. Anca si în acest'a epoca cele mai multe paduri nu erau posesiunea esclusiva a posesoriloru, mai alesu la padurile feudali, ei exercitáu mai multu dreptulu superioru de posesiune (dominiu directum), éra poporulu (iobagii) dreptulu de întrebuintare (dominiu utile). — Fisculu pretendea liferarea unei cantitati anumite de lemne de arsu ori de lucru; éra nobilii exercitau, afara de pretensiunile de diferite sorti de lemne, mai multu drepturi dictate de pasiunile cavaleresci, precumu: venatulu, paseraritul etc. . . Poporulu avea de a realiza pretensiunile domnesci taiandu, formandu si transportandu cantitatile anumite de lemne pentru magazine si curti. Pre langa aceste sarcine se bucurau si ei de multe favoruri, cá: pasiunarea paduriloru cu vite, adunarea lemneloru uscate, manarea porciloru prin padure, adunarea frundiiloru etc.; sau aveau dreptu asupra taiarei lemneloru de-o specie anumita, precumu: asupra lemneloru mari (salce, plop, mestécanu etc.), s'au capetau una cantitate anumita de lemne de arsu ori de lucru, seu aveau dreptu a'si cara la anumite dile cu midiloce prescise lemne de diferite sortimente. Aceste favoruri — trecute în drepturi — cari au împiedecatu si împiedeca ori-ce economiá rationala si utila, se numescu servituti.*

Gradulu de cultivare a paduriloru din er'a acest'a erá tare inferioru. Man'a umana anca nu-si incepu activitatea necesaria, si numai poterea naturala a pamentulu si facultatile innascute lempeloru lucraru.

Continuarea acestei economii stricatióse, care se póte asemena cu asinulu cu trei proprietari din fabula lui Ramler, unde toti-lu întrebuintiau, dara nime nu-lu grigia, nu potea duce decátu la o stirpire totala a selbeloru. Urmarile funeste a le acestei economii se mai simtu în multe locuri fórté aspru. Si nici nu se potea asteptá altu resultat; cá-ci inmultindu-se de-o parte poporatiunile si cu densele diversele cerintie imperioase de lemne; ér pre de alta parte nefacundu-se nimicu ori fórté pucinu pentru sustienerea regulata a productiunii succesive, provisiunile imense de paduri, încarcate de natur'a creatoria trebuiau se se consume totalu sau — în casulu celu mai favorabile — se scada la unu minimu spaimantatoriu.

Asia dara sant'a lipsa i-a constrinsu si condusu si aici pre ómeni la cultura.

Ajutoriale prime aduse de ómenire în acésta privintia se referiau mai multu numai a împiedeca si preveni încatva acestu casu periculosu, adeca la ramulu silviculturalu. Acestu scopu se potea ajunge numai prin asigurarea de productiune a paduriloru anca esistenti. Ascurarea productiunei se întempla antaiu într'unu modu fórté simplu, adeca prin reintinerire (ori prasire) naturala a paduriloru.

Reintinerirea (ori prasirea) naturala se efectueza sau prin sementia, sau prin odraslire (reproducere). În casulu primu, dupa-ce se taia o padure, se lasa la o distantia mesurata prin ochire, arbori de sementia cari arunca în giurulu loru sementi'a necesaria pentru crescerea productiunii venitorie.

Arborii productori scutescu totu odata semenetur'a tinera contra evenimenteloru elementari.**). Sau se taia o strata d'intr'o padure, lasandu-se cá se fia semenata de copacii vis-à-vis.

(Va urma.)

*) În timpurile mai noue, apretiandu-se infuinti'a stricatiósa a servitutiloru asupra portarei unei economii foresteriala, au inceputu se destorca prin bani ori prin lasarea unei parti de padure, amesurata pretensiuniloru celoru îndreptatiti.

**) Acestu modu se mai usiteza de presente în locuri, unde sciint'a foresteriala se afla în stadiulu primitivu, unde o loculu pietrosu si reintinerirea fórté espusa si dificila.

Bilantiulu

Institutulu de creditu si de economii „Albina“ cu 31. Decembre 1877.

Active.		
Cass'a (numeraria)		fl. 25301.
Portfoiu:		
schimburi de banca	fl. 617029.30	
„ si obligatiuni		
de reuniuni	„ 44423.72	„ 661453.
Imprumuturi ipotecari		„ 35746.
Credite ficse		„ 2400.
Imprumuturi pe hártii de valóre		„ 475.
Hártii de valóre		„ 15332.
Moneta dupa cursulu dela 31. Dec. 1877		„ 4119.
Debitori si interese restante		„ 55828.
Cas'a institutulu		„ 21550.
Spese de fondare	fl. 5600.—	
dupa amortisare de	„ 1400.—	„ 4200.
Mobiliarulu	fl. 2442.38	
dupa amortisare de	„ 244.23	„ 2198.
		fl. 828605.3

Passiva.

Fondulu actiuniloru 3000 actiuni á fl. 100	fl. 300000.—
Fondulu de reserva alu actionariloru	„ 15648.5
Depuneri pentru fructificare	„ 431093.9
Fondulu de garantia ale reuniloru de creditu	„ 19168.5
Inter. fond.	„ „ „ „ 3841.1
Fondurile de reserva	„ „ „ „ 432.8
Fondulu de garantia alu creditoru ipotecari	„ 1374.—
Inter. fond.	„ „ „ „ 124.5
Creditori	„ „ „ „ 12609.2
Tantieme neridicate	„ „ „ „ 621.2
Dividende neridicate	„ „ „ „ 2238.—
Interese anticipate pro 1878	„ „ „ „ 8203.0
Profitu curatu	„ „ „ „ 33250.2
	fl. 828605.3

Sibiú, în 31 Decembre 1877.

Paul Dunca m. p., I. Popescu m. p., Visarion Roman m. p.
membru de directiune. membru de directiune. directoru executivu.

Gustav Ludwig m. p.,
compatibilu.

Subsemnatulu comitetu amu esaminatu bilantiulu presentu i confruntându-lu cu registrele principali si auxiliari ale societáté purtate în buna ordine, le amu gasit în consonantia cu acele-si în tóta regul'a.

Sibiú, în 4 Martiu 1878.

Comitetulu de revisiune:

August Senor. Dr. A. Brote. Petru Petrovicu. Joane Cretiu

Pretipurile cerealiiloru si altoru obiecte de traiu au fostu la

5 Martiu în Sibiú:

Gráu, dupa cualitati	1 hectolitru	fl. 8.70—9.70
Gráu, amestecat	1 „	„ 7.50—8.30
Secara	1 „	„ 6.30—6.70
Papustoiu	1 „	„ 6.40—7.—
Ordiu	1 „	„ 5.50
Ovesu	1 „	„ 2.70—3.10
Cartofi	1 „	„ 2.00—2.50
Mazare	1 „	„ 12.—
Linte	1 „	„ 15.90
Fasole	1 „	„ 8.—
Lardu (slanina)	50 Kilogram.	„ 35.00
Untura (unsóre topita)	50 „	„ 30.00
Carne de vita	1 „	„ —36
Oua 10 de	1 „	„ —30

Cursulu monetelor in val. austr.

Vienna, 4 Martiu.

Galbinii imperat. de aur	fl. 5.60 cr.
Moneta de 20 franci	„ 9.49 „
Imperialu rusescu	„ 9.76 „
Moneta germana de 20 marce	„ 11.71 „
Sovereigns englesi	„ 11.95 „
Lira turcésca	„ 10.88 „
Monete austr. de argintu 100 fl.	„ 105.50 „

Tiparituri mai nóue

pentru procedur'a bagateloru (judecata comunala):

* Protocóle pentru actiuni	contiuulu cu 50 cr.
* Indice	„ „ 50 „
* Diuaru despre termine	„ „ 50 „
Citatiuni	„ „ 40 „
* Filere de inmanuare	„ „ 40 „
Sententie	„ „ 40 „

pentru inspectorii de morti:

* Instructiune pentru inspicierea mortiloru esempl. 10 cr.	
Relatiuni, formul. I—VIII	contiuulu cu 36 „
* Conspectu asupra casulu de mórte	
dupa timpu	„ „ 50 „
† Conspectu asupra casulu de mórte,	
dupa confes. si etate (D minta)	„ „ 50 „
Protocolulu mortiloru	„ „ 50 „
Certificatu de inmormentare	„ „ 40 „

* Cól'a catastrale de posesiune	„ „ 50 „
Conspectulu solviriloru de contributiune	„ „ 40 „
* Conspectu despre starea sanitara a viteloru	„ „ 40 „
* Fóia cártii funduarie a proprietariulu de vite	„ „ 50 „
* Conspectu sumariu a starei viteloru	„ „ 50 „
* Conscrierea casulu de mórte	
A. pentru judecatorii	„ „ 40 „
B. „ officile orfanale	„ „ 40 „

se afla de vendiare

la W. Krafft în Sibiú.

*) în 3 limbi; †) unguresce; celelalte numai romanesce.